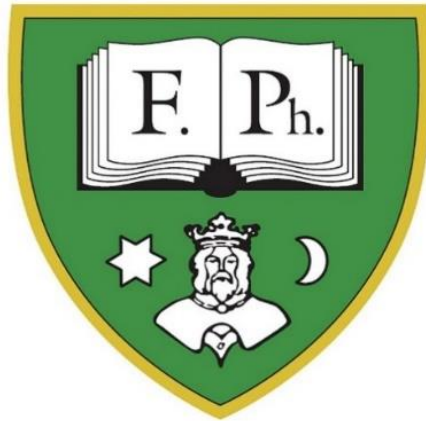

Miskolci Egyetem Bölcsészet és Társadalomtudományi Kar

Tanárképző Intézet

Gyógypedagógiai Tanszék

Pedagógiai innovációk sikeres alkalmazása a gyógypedagógiában

Konzulens:

Dr. habil K. Nagy Emese
habilitált egyetemi docens

Készítette:

Trankusz Kitti
Gyógypedagógia BA
Nappali

Miskolc

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. A szakirodalmi áttekintés.....	6
3. Hipotézisek.....	18
4. Kutatás.....	19
5. Következtetés, összegzés.....	26
6. Summary.....	29
7. Irodalomjegyzék.....	30
8. Mellékletek.....	31

Kérdőív tanulók részére

Kérdőív pedagógusok részére

1. Bevezetés

A szakdolgozatom bevezetését úgy gondolom, érdemes azzal kezdenem, hogy magát az innovációt, mint fogalmat definiálom. Az innováció, egy olyan tevékenység, vagy folyamat, amely új ötleteket, megoldások létrehozását, illetve alkalmazását jelenti, valamilyen területen, jelen esetben értelemszerűen a gyógypedagógiában. Fontos viszont kiemelnem, hogy az innováció, nem csak ötletek, vagy koncepciók, hanem éppen ezek alkalmazása a gyakorlatban, sikeresen és hatékonyan.

Ahogy fentebb is említettem, az innováció az élet minden területén megjelenhet, mint például, oktatás-nevelés, technológia, termékek szintjén, vagy éppen társadalmi területeken. Az innováció lényege, hogy új és kreatív megoldások szülessenek, amelyek segítenek aktuális problémák megoldásában, a meghatározott területen. Az innováció szó hallatán, az emberek többségének talán egy új dolog juthat eszébe, de fontos megjegyezni, hogy innovatív lehet például egy régi módszer, vagy gyakorlat átdolgozása, fejlesztését is. Az innováció alatt, tehát nem radikális új dolgok értetendők feltétlenül, hiszen apró változtatások is lehetnek innovatívak, ha kellő hatást és sikert érnek az adott területen.

Amit érdemesnek tartok megemlíteni, az az innováció és a kreativitás kapcsolata, hiszen az ötletekhez elengedhetetlenek a kreatív gondolatok, és az innováció, pedig ezeket az ötleteket ülteti a gyakorlatba, hol sikeresen, hol kevésbé sikeresen. Az innovációnak, környezeti hatása is van, hiszen általában elmondható, hogy az innovatív megoldások, valamilyen igényre, problémára, akár belső kihívásokra kínálnak megoldást. Példának okáért, ilyen problémák például a gazdasági válságok, vagy a technológia fejlődése, de gyógypedagógia tekintetében, az innovációk a sajátos nevelési igényű tanulók igényeit próbálják kielégíteni.

Ahhoz, hogy egy innováció működjön, rugalmasságra, és alkalmazkodóképességre van szükség. Ez alatt azt értem, hogy az innovációt átadóknak, szükséges gyorsan bevezetni a gyakorlatba a saját innovációs terméküket, módszerüket, gyakorlatukat, és másrésről a befogadóknak képesnek kell lenniük az innováció által teremtett új helyzethez való alkalmazkodásra. A gyógypedagógia tekintetében, egy innovációs módszer sikerességét mérheti az is, hogy a célcsoport, mennyire tud alkalmazkodni hozzá, véleményem szerint.

Tehát elmondhatjuk, hogy az innováció, egy összetett folyamat, amelyhez elengedhetetlen a kreativitás, a tervezés, és nem utolsósorban a kísérletezés, az adott innovációval a gyakorlatban. Az innováció fogalma, kifejezetten a gyógypedagógiára vetítve,

kissé árnyaltabbá teszi a jelentést. Ahogy korábban említettem, az innováció, nem csupán üzleti újdonságokra értendő, hanem éppúgy megjelenik az oktatásban is, amiből az következik, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók esetében is releváns a fogalom, és elmondható, hogy az innováció, mint fogalom, kiemelkedő fontossággal bír a gyógypedagógiában.

A gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban, az innovációk bevezetése a gyakorlatba, azok alkalmazása, újításokat hoznak, és ezáltal járul hozzá ahhoz, hogy az oktatási környezet folyamatosan fejlődjön, illetve ahhoz is, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók személyre szabott támogatást kapjanak.

A gyógypedagógiában, és ebben a kontextusban, azért jelentősek az innovációk, és az innováció fogalma, mert ténylegesen javíthatja egy adott személy életét minőségileg. Ez alatt azt értem, hogy gyógypedagógiai szempontból vizsgálva, egy-egy innovációs ötlet, gyakorlat, módszer, sikeres, hatékony alkalmazása lehetővé teszi, hogy tanulási akadályt küzdjön le az adott tanuló, illetve azt is lehetővé teszi, hogy a tanuló potenciálja kibontakozzon.

Az innováció szerepe a gyógypedagógiai gyakorlatban leginkább új oktatási módszerekben, gyakorlatokban, vagy új technológiákban, eszközökben jelennek meg. Ezek segítik a sajátos nevelési igényű tanulók tanulási folyamatát, és fejlődését. A gyógypedagógia területén fel lelhető innovációk tehát, a tanulók egyéni szükségleteire, valamint képességeire fókuszál, ezekre kínál eszközöket, módszereket, technikákat, vagy kreatív stratégiákat. Mindezek teszik lehetővé a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók eredményes, vagy eredményesebb tanulási folyamatát, és eközben az innovációk, még támogatják az inkluzív oktatást is, valamint segítik a sokszínű tanulói populáció jelenlétét.

Kifejezett innovatív módszerek a gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban például:

- A differenciált oktatási stratégiák
- az adaptív tanulási eszközök
- kommunikációs segédeszközök

Mindezek lehetővé teszik tanulási akadályok leküzdését az SNI tanulók számára.

Dolgozatom célja annak feltárása, hogy milyen pedagógiai innovációk vannak jelen ma, illetve melyek eredményesek a gyógypedagógiai fejlesztésben, különös tekintettel a sajátos nevelési igényű személyek nevelésére és oktatására. A téma fontosságát jelzi az a tény, hogy a kutatási eredmények birtokában eredményesebben tudjuk oktatni, nevelni a dolgozat

szempontjából releváns célcsoportot, személyeket, tanulókat és kisgyermeket, ezzel téve sikeressé a nevelésüket, oktatásukat, illetve segítve elő a beilleszkedésüket a társadalomba.

A szakdolgozat a témához kapcsolódó szakirodalmi háttér feltárásával indul, amelynek a középpontjában a különböző pedagógiai innovációk, módszerek bemutatása áll, azok, amelyek már bizonyítottak, azaz amelyeket már eredményesen alkalmaznak a gyakorlatban.

A dolgozat fő részét saját kutatásom képezi, amelynek során megvizsgálom és bemutatok olyan pedagógiai innovációkat, amelyek a gyakorlatban jól működnek, és eredményesnek bizonyulnak a sajátos nevelési igényű személyek, tanulók, gyermekek számára. A dolgozat a kapott adatok elemzésével és következtetéssel zárul.

Dolgozatom újszerűsége abban rejlik, hogy azt vizsgálom, hogy a különböző pedagógiai innovációk milyen sikerességgel alkalmazhatóak a sajátos nevelési igényű tanulók, kisgyermek sikeres gyógypedagógiai fejlesztése tekintetében.

2. A szakirodalmi áttekintés

Ebben a fejezetben, a témámhoz kapcsolódó és releváns szakirodalmakat tanulmányozok. A fejezetben bemutatásra kerül többek között innovációt vizsgáló kutatás, ami a magyar oktatás innovációs aktivitását mutatja, emellett segédeszközöket és technikákat bemutató tanulmányok, szakirodalmak kapnak helyet ebben a fejezetben. Szintén ebben a fejezetben olvasható módszertani útmutató a sajátos nevelési igényű tanulók befogadására, illetve integrálására, itt a fő szempont, hogy milyen eszközök segíthetnek ebben a helyzetben.

Fazekas – Halász (2018) tanulmánya az Innova kutatás adatgyűjtésére támaszkodva mutatja be a magyar oktatási rendszer innovációs aktivitását, valamint konkrét példákat hoz, és esettanulmányokon keresztül mutatja be egy-egy innováció természetét a gyakorlatban. E szakirodalom megmutatja, hogy az oktatási ágazat, sokak számára meglepő módon, innovációkban gazdag. A 2016-ra visszanyúló Innova kutatás a pedagógusok vagy oktatók által kezdeményezett innovációkra irányul, valamint az innováció és az innovációs folyamatok elméleti, fogalmi megragadását célzó tanulmány. A kutatás során kvantitatív és kvalitatív adatgyűjtési módszert is használtak. Továbbá jelentős részét teszi még ki a tanulmánynak az intézményekben történő megfigyelés, interjú, és dokumentumelemzésekre épülő esettanulmányok. Mindez segítségével tárják fel a szerzők az innovációs folyamatok azok finommechanizmusait, amelyek megragadása kvantitatív eszközökkel nem lehetséges. Az Innova kutatás adatbázisa alapján, azt állapíthatjuk meg, hogy a hazai oktatási rendszerben magas innovációs aktivitást figyelhetünk meg. A kutatásban innovációként értelmezendő a saját, és az átvett újítások egyaránt. A tanulmány megemlíti, hogy a vállalkezési környezetben végzett innovációs kutatásoknál, az átvétel gyakoribb. Az oktatás világában, pedig éppen az ellenkezőt figyelhetjük meg, a saját ötletek, innovációk gyakoribbak ezen a területen. Tehát a tanulmány egyik konklúziója, hogy a pedagógusközösség, újítások sokaságát hozza létre, és ezen újítások néhány gyökeret is ereszt. Ahogy korábban említettem, a tanulmány foglalkozik kifejezett innovációkkal, mint például az

„Innovációs háromszög” (Fazekas-Halász 2018) fogalom az, aminek három pólusát a többé-kevésbé komplex feladat, a megoldásához szükséges kognitív tevékenységek és a megoldásban résztvevők közötti interakció alkotják.

A következő innováció, amire kitér a tanulmány, az a *Mérési-értékelési innováció* (Polónyi István 2018) Ez egy belső mérési rendszer, aminek egyik eleme az Országos Kompetenciamérés során alkalmazott feladatok belső kiértékelése. Ehhez a pedagógusok olyan

saját javítókulcs rendszert hoztak létre, amely lehetővé teszi a tanulók által adott megoldások gyors és viszonylag kis munkabefektetéssel történő elemzését, továbbá e munka eredményeinek ugyancsak gyors visszacsatolását. Négyfokozatú értékelő skálát alakítottak ki és az értékelés megbízhatóságának erősítésre bevezették a párok által végzett „keresztjavítás” rendszerét.

Említést kapnak továbbá a stratégiai keretek között kibontakozó, rendszerbe épülő *spontán innovációk* (Polónyi 2018) Aminek egyes elemei például szélesítik a rendelkezésre álló időkereteket, és új interakciós platformokat teremtenek, valamint bővítik a humán erőforrásban rejlő lehetőségeket. Az időkeretek kiszélesítésére példa a tanórák időtartamának rugalmas kezelése.

Üzleti kapcsolatokra épülő technológiai innováció bemutatása is helyet kap a tanulmányban. (Fazekas-Halász 2018) Egy hazai szakképző iskola az elmúlt évtized során innovatív IKT-eszközök behozatalával, adaptálásával és ezekre épülő tanítási módszerek kifejlesztésével olyan képzési gyakorlatot alakított ki, amely segíti a tanulók motiválását, az elmélet és a gyakorlat összekapcsolását és a hasznosítható tudás megszerzését. Az oktatásba integrált 3D és 4D-s eszközök lehetővé teszik olyan rendszerek működés közbeni vizuális és egyéb érzékszervekre ható bemutatását, amelyek a valóságban nem megfigyelhetők.

Említésre kerül ezen kívül, még az úgynevezett *fegyelmezett innováció*, amely szerint az oktatás meglehetősen túlszabályozott keretei miatt elsősorban azoknak az innovációknak van esélyük fennmaradásra és fejlődésre, amelyek úgy feszegetik a rutinszerű működés kereteit, hogy nem, vagy csak minimális mértékben, lépnek ki a szabályszerűség keretei közül, csökkentve így az innovációs folyamatokkal szükségképpen együtt járó kockázatokat. Ez a tanulmány egy oktatási innováció kutatás eredményei mentén mutatja be a hazai oktatási rendszerben zajló innovációs folyamatok néhány sajátosságát. Az egyik legfontosabb következtetése az, hogy az oktatási ágazat, innovációkban igen csak gazdag, és alapvetően képes az innovációs folyamatok intelligens menedzselésére. Az innovációs folyamatok vizsgálata egyaránt igényli kvantitatív és kvalitatív eszközök alkalmazását. (Hideg-Simándi-Virág 2020)

A következő sorokban bemutatott tanulmány, egy angol nyelven publikált szakirodalom (Pálvölgyi Horváth 2023) A tanulmány egy kutatómódszertani kérdéssel foglalkozik. Egy bevezető irodalmi áttekintést követően egy új modellt mutat be, amit oktatási innovációk terjedésének tanulmányozására fejlesztettek ki, és erre alkalmas.

A kutatását számos oktatási területen, beleértve a közoktatást, a szakmai oktatást, a felsőoktatást, a piac alapú oktatást és a felnőttképzést. Ez egy hálózati modell, amely leírja az aktorok közötti kapcsolatokat, amelyben az azonos alapvető jellemzőkkel rendelkező aktorok

jól meghatározott csoportokat alkotnak. Így lehet felfedezni a csoportokon belüli és közötti kapcsolatokat is. Ez a modell nem az időrendi lefolyásra, vagy fázisaira illetve jellemzőire összpontosít, amelyeket különböző innovációs mutatókkal lehet leírni, hanem az állandó strukturális elemekre, lásd az aktorok, a kapcsolataik és azokra az entitásokra, amelyek fogadják az aktorokat, legyenek azok területi, szervezeti vagy más jellegűek.

A tanulmány tisztázza a kulcsfogalmakat is. Azok az elemek, amik elválasztják az aktorokat egymástól, vagy akár közös teret alkotnak számukra, konténereknek nevezhetők. Az említett aktor-konténer modellt (ACM) azért fejlesztették ki, hogy segítse az empirikus adatok értelmezését egy nagyobb kutatási keretben, amelyet Innova projektként neveztek el, és amely az oktatási szektorban tanárok vagy más helyi aktorok által kezdeményezett, alulról felfelé történő innovációk felbukkanását, terjedését és rendszerformáló hatását vizsgálja. Ebben a tanulmányban bemutatják az ACM alkalmazását az oktatási intézmények (szervezetek) válaszáinak elemzésével különböző szinteken a közoktatásban és a felsőoktatásban. Magyarországon, a 2018-as online kérdőíves felmérés adatbázisán alapulva (N 5 2042). A bemutatott példák azt mutatják, hogy az ACM egyedi perspektívát nyújt az innováció terjedésének kutatására, új megvilágításba helyezi az aktorokat és konténereket, új lehetőségeket kínál adatelemzésre és eredmények értelmezésére.

Márkus Eszter (2020) tanulmánya kifejezetten a súlyosan-halmozottan fogyatékos személyeket vizsgálja, azon belül is azt, hogy hogyan valósulhat meg az integrált oktatásuk, nevelésük. A szakdolgozatom témájából kifolyólag számomra érdekes fejezet címe: *Segédeszközök, tanulást és rehabilitációt segítő eszközök és technológiák*.

Ezen fogyatékos személyek számára, nyilvánvalóan sok segédeszköz szükséges. Ezek elsősorban gyógyászati eszközök, amik a fizikai funkciókat javítják, vagy esetleg pótolják. Természetesen fontos kiemelni, hogy ezen eszközök felírása, szakorvosi feladat, és a gyógypedagógus szakember csak javaslatot tehet az orvosnak, ha egy teamben dolgoznak.

Egyéni és csoportos foglalkozás keretein belül, rengeteg segédeszköz áll a szakember számára. Fontos, hogy a fejlesztéseken mindig valóságos tárgyakkal dolgozzunk, hiszen ebből következnek majd a valóságos tapasztalatok. Ha az asztalnál folytatjuk a fejlesztést, akkor a következő eszközök nagy segítséget nyújthatnak: csúszásgátló alátét, dönthető alátét.

Kommunikációs eszközöket is említ a tanulmány. A tanulók kommunikációjának segítése érdekében, augmentatív és alternatív kommunikációs eszközök szükségesek, mint például képek, tárgyak, rajzok, szimbólumok illetve szimbólumrendszerek. Létezik egy úgynevezett *augmentatív és alternatív kommunikációs* (AAK) lehetőség, amit minden esetben egy kombinált rendszerként alkalmazunk, és a tanuló egyéni kommunikációs szükségleteihez

igazítjuk. Ami kifejezetten tetszik ebben, az az, hogy a tanuló egyénileg, például szótárak, albumok segítségével tudja alkalmazni, csoportban pedig a tanteremben lévő tárgyakon keresztül, például napirend kirakása, vagy képek. Ez segíti a környezetükben való tájékozódást is.

A játék, szabadidő, kreatív alkotás, szociális készségek fejlesztésének eszközei fejlesztési területeket a tanulók életkori sajátosságának, illetve az érdeklődési körök figyelembevétel tudjuk fejleszteni. Szükséges ehhez megfelelő konstruktív játék, társasjátékok adaptációs lehetőséggel, illetve a környezetünkben található tárgyakkal, anyagokkal való dolgozás, például szabadidős tevékenységek formájában, alkotótevékenységre való felhasználásra, vagy a szociális készségek fejlesztésére.

A Papp és munkatársai (2005) által írt tanulmány, egy módszertani útmutató, amiben a tanulásban akadályozott tanulókat befogadó, többségi iskolák számára igyekszik segítséget nyújtani. A munkában olvashatjuk, hogy minden gyermek integrálható, hogy ha a gyermek igényeinek feltételei teljesülnek. Elsősorban azonban magának a befogadó iskolának a feladata az, hogy alkalmas legyen az integrációra. Az integrációra való törekvés, egészen a XIX. századig nyúlik vissza, persze nem teljesen a mai értelemben gondoltak erre, viszont kétségkívül foglalkoztatta a szakembereket a gondolat. A tanulmány ír arról is, hogy a XX. században, az általános iskolai nevelésben, megjelent egy külön tanulói csoport, akiket nem lehetett értelmi fogyatékos személynek diagnosztizálni, de mégis, a szokásos oktatási, iskolai keretek között nehézségeik voltak a tanulást illetően. Ilyenkor jelent meg az úgynevezett pedagógiai többletszolgáltatás, amik nélkül ezek a tanulók, nem tudtak boldogulni, tehát tanulásban akadályozott személyek voltak. Ennek definícióját a következő sorokban olvashatjuk: „A tanulásban akadályozottak csoportjába tartoznak azok a gyermekek, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okra visszavezethető gyengébb funkcióképességei illetve a kedvezőtlen környezeti hatások folytán tartós, átfogó tanulási nehézségeket, tanulási képességzavart mutatnak.” (Mesterházi, 1998: 54.) Ezen személyek integrációjának, az a célja, hogy a pedagógiai többletszolgáltatásokat, ne külön-külön kapják meg az érintettek, hanem az ép kortársaikkal együtt. A tanulmány felsorolja azt is, hogy mik a pedagógiai többletszolgáltatások jellemzői: Fontos a kreativitást és az értelmi képességeket fejlesztő játékok, fejlesztő feladatsorok, számítógépes fejlesztő programok beszerzése. (Némethné Tóth Ágnes 2007) Emellett hangsúly kerül arra is, hogy érdemes az iskolában kialakítani egy fejlesztő helyiséget, az egyéni fejlesztésekre való tekintettel. A tanterem berendezésekor, ajánlják a tér többfunkciós kihasználását. A tanulmány kiemeli, hogy az integráció alapvető

feltétele az oktatás differenciálása. (Valcsák Tünde 2010) Az első feltétel az oktatás individualizálása, amely az alábbi három dolgot jelenti:

- A célok individualizálását, ami azt takarja, hogy minden gyermek számára más célt jelölünk ki.
- A célok szerint differenciált tanulás elve. Mivel a gyerekek különbözőek, különböző célokat kell kitűznünk a gyermekek számára.
- Emellett a tanulmány kitér arra is, hogy számos kutató (Papp és munkatársai 2005) a differenciálást, a két-tanáros modellben látja megvalósíthatónak. Ez azt jelenti, hogy egy többségi pedagógus, és egy gyógypedagógus szakember jelenléte is szükséges. A differenciálás lényege a tanuló hatékony tanulásának a segítése, éppen ezért fontosnak tartja a tanulmány, hogy bármilyen jellegű munkában, mint például, csoport, vagy egyéni feladatok megoldásakor, aktívan részt vegyen benne a tanuló. A munka, illetve tanulás hatékonyságát, növelheti az úgynevezett kölcsönös függés is. A tanulmány több módszert is említ az együttműködésre az osztályon belül, mint például: társ megfigyelés, az ezt követő beszélgetés, illetve a szupervízió is.

Papházy (2006) inkluzív neveléséről szóló irodalma kitér arra, hogy mik a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának az irányelvei. Első körben, az integrált oktatást sorolja fel, ami ugyebár azt takarja, hogy az SNI tanulókat a többségi tanulókkal együtt oktatják a pedagógusok. Ez a folyamat magában foglalja azt is, hogy a pedagógusok felkészítik a többségi tanulók szüleit, az SNI tanuló érkezésére. Az együttnevelés során, megjelenik a habilitációs, rehabilitációs szemlélet, valamint a megfelelő módszertani eljárások alkalmazása. Mindemellett fontos az is, hogy szükség esetén, a pedagógus megfelelő fejlesztési tervet készít, ami alapján egyénre szabott haladási ütem van megszabva. Itt természetesen megjelenik a differenciálás is. A tanórák során, a pedagógus feladata még továbbá az is, hogy a diagnózisban javasoltakat beépítse, valamint azok hatékonyságát ellenőrizze. Elmondhatjuk, hogy szükséges ilyen helyzetekben a kreativitás, az alternatívák keresése, valamint az, hogy a megfelelő szakemberekkel kommunikáció legyen, szükség esetén, mint például a gyógypedagógus, vagy pszichológus. A gyógypedagógus feladata az integrált oktatás során többek között az is, hogy megfelelő javaslatot tegyen az adott fogyatékosságtípushoz, illetve, hogy segítsen a megfelelő környezet kialakításában. Ugyanez elmondható a megfelelő gyógypedagógiai módszerek kiválasztásáról, azok alkalmazásáról. A tanulmány egyik fejezete a kommunikációs nevelésre is kitér.

Összességében elmondható, hogy kiemelt feladat az iskola valahány színterén a kommunikációs kultúra fejlesztése. A kisiskoláskorban például kiemelt tevékenység ilyen

szempontból, a beszéd formai, tartalmi fejlesztése, a beszédnormák ismertetése, azok gyakorlása, mint például a köszönés, kérés, vagy éppen a tudakozás. Szintén kiemelt fejlesztési feladat, az egészségnevelési program, ami az önismeretet, a test tisztántartását, a helyes fogápolást, öltözködést, helyes életmódot, valamint a közlekedést hivatott jobban ismertetni. Ez lenne a bevezető szakasz feladata, ami az 1.-2. osztályos tanulókat célozza meg. A következő, pedig, a még mindig kisiskoláskornak számító évfolyamot, a 3.-4. osztályt, ami a szakdolgozatomban az úgynevezett célcsoportom.

A szakasz neve: kezdő szakasz. Otthonunk, környezetünk tisztasága, természeti értékek, környezeti ártalmak és veszélyek, helyes és helytelen szokások témáit öleli fel. Az irodalomban szereplő tanulásszervezési formák, a kooperatív tanulási modellt részesítik előnyben, hiszen így a tanulásban akadályozott tanuló is aktív tagja lehet a csoportnak. A foglalkozásokon a gyógypedagógus figyel a lassabban haladó tanulókra, azok terhelhetőségére. A frontális munkában sokkal több esélye van egy sajátos nevelési igényű tanulónak arra, hogy a tanuló lemaradjon a munkában. A páros vagy kiscsoportos munkaforma, hatékonyan és eredményesen alkalmazható az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében is, hiszen a tanulók kiegészítik egymást, és ösztönzőleg hatnak a másokra. Továbbá ezek a munkaformák növelik a munkatempót és a kooperációt. Nem utolsó sorban pedig az együttműködésre neveli a tanulókat.

A *tanulási fogalmak keretében alkalmazott módszerek* ismertetésekor a tanulmány (Papházy 2006) az „A” típusú programcsomagot is bemutatja. „Én és a világ- Ember és környezete” témán belül. (1.-6.-ig évfolyam) A tanulásban akadályozott tanulók számára, az érzékszervi tapasztalás kiemelten fontos, hiszen képi gondolkodás a jellemző. (Papházy 2006) A megfigyelés képességének fejlesztése, sokkal több figyelmet érdemel. A második évfolyamban a programcsomag az időbeli tájékozódást tárgyalja, múlt, jelen, jövő tekintetében. Ötödik évfolyamban már komplexebb témákat is tárgyal, mint például a fogyasztás, vagy az „Itthon és a nagyvilág”. A „B” típusú programcsomag az „Én és a másik” – Az együttműködés fejlesztése (1–6. évfolyam): az együttműködési technikák, együttműködés szabályainak megtanulása, együttműködési formák, kommunikációs készségek, és még ehhez hasonló témaköröket tartalmaz.

A „C típusú” programcsomag, szintén 1-6.évfolyam számára, az én dimenzió, önállóság, önbizalom, kreativitás vonatkozásairól szól. Itt a fókusz a szociális szerepek elsajátításán van.

A különbség a programcsomagok között, hogy mindegyik programcsomag, más témakörre fókuszál. A programcsomagok különböző évfolyamoknak szólnak, egészen első osztálytól, tizenkettedig osztályig, és az évfolyamokon felfele haladva nehezebb témaköröket érintenek.

Albert Tibor (2009) szakdolgozatának bizonyos részei is segítségemre voltak a szakirodalmakból való tájékozódás során. A tanulásban akadályozott gyermekek képességfejlesztése kreatív tevékenységek által című dolgozatában, a szakdolgozatomban számomra releváns fejezet a képességfejlesztés értelmezésével kezdődik. Ez egy folyamatos tevékenység, amiben több személy illetve több helyszín is szerepel. A helyszíneket tekintve, ezt két csoportra osztja a szerző, a tanórákra és a tanórákon kívüli tevékenységre. A témám szempontjából fontos a differenciálás eszköze, hiszen a gyógypedagógiában, a sajátos nevelési igényű tanulók számára, elengedhetetlen eszköz, módszer. A differenciálást lényegében úgy lehet definiálni, hogy alkalmazkodunk az adott tanuló részképességeihez, egy testre szabott tevékenység. Fontos, hogy ez az eszköz, csak akkor lesz sikeres, ha a pedagógus tisztában van a tanulók képességszintjeivel minden területen, és mindegyiket külön figyelemmel tudja kísérni.

Képességek fejlesztése az oktatás-nevelés folyamatában, tanórai keretek között

Albert Tibor (2009) munkájára támaszkodva elmondhatjuk, hogy minden tantárgy-közismereti tantárgy, hozzájárul a tanulók személyiségfejlődéséhez. Mindegyik célja az, hogy a diákok ismeretét bővítse, és képességüket fejlessze.

A szakirodalom említ kifejezett módszertanokat, terápiákat, amelyek képességet fejlesztenek, azonban hosszabban kitér a kreatív tevékenységek általi képességfejlesztésre. „Magát a kreativitást általánosabb megközelítésben úgy írják le, mint azt a képességet, hogy valaki a másokat megszorító korlátozásokon kívül gondolkodik, azt a képességet, hogy egységgé formáljon olyan tényezőket, amelyek máskülönben csak összefüggéstelen információk maradnának, tehát hogy egymástól látszólag eltérő részletekből egyedülálló mintát vagy megoldást formál” (Szilágyi, 2008). (Albert Tibor 2009)

A kreatív tevékenységek igen fontosak, hiszen a tanulóknak a problémamegoldó képességünket is fejleszti. Az egyik magától értetődő tanóra, ahol a kreativitást fejleszthetjük a tanórákon belül, az a rajzóra. Ezen órák segítik az önismeretet, önértékelés kialakulását, emellett a koncentrációképességet és az önszabályozást is.

A rajz és ábrázolás órán elsődlegesen fejlesztett képességterületek:

- Megismerő és befogadó képesség
- Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás képessége
- Kommunikációs képességek
- Alkotóképesség

- Problémamegoldó képesség

Képességfejlesztő játéktár:

Játékos módon eredményesebben tudjuk fejleszteni a gyermekeket, tanulókat. Kreatív tevékenység során a feszültség feloldódik, így a tanuló hangulata pozitív irányba kerül.

- Agyagművesség: „Egyszerű és hasznos tárgy készítése növekvő önállósággal. Alakfelismerés, formafelismerés, mérlegelés az építésben, munkaszokások 30 alkalmazása: rend, tisztaság, pontosság, takarékoság igénye. A problémamegoldáshoz információgyűjtés, megoldási módok keresése. A szerszámhasználat ismeretei és munkafogásai. A kézműves technikával a valóságban használható esztétikus tárgyak készítése” (Csupor, 1997).
- Fejlesztett képességek: manuális képességek, problémamegoldás, probléma-felismerési képesség, kreativitás, esztétikai érzék, rész-egész viszony érzékelése, szem-kéz koordináció.
- Só-liszt gyurma: Ebből a gyurmából bármit meg lehet formázni. Gyöngyöt, edényeket stb. i. A gyúrás a kézfej izomzatát erősíti, ami fontos szerepet játszik az írásban és a motoros koordinációban.
- Gyöngyfűzés: Fejlődik az esztétikai érzék, a gyöngyök különböző színe révén szerepet kap a figyelem és szerialitás fejlődése.
- Papírmockok: Újságpapírból és gombostű segítségével, a gyerekek párokban alkotnak modelleket. Fejleszti a kooperációt, a türelmet, a finommotorikát, és nem utolsósorban a kreativitást.

Chelbezan Csilla Tímea (2011) tanulmányának számomra egyik legfontosabb eleme, az IKT fogalmának a definiálása. Az IKT egy mozaikszó, aminek a jelentése Információs és Kommunikációs Technológia, viszont a fogalom mögötti meghatározás dinamikusan változik. A tanulmány szerint a legpontosabb megfogalmazást, amit adhatunk: „Egy jó megközelítés, hogy megértsük az IKT lényegét az, hogy megvizsgáljuk azon digitális technológiák használatát, amelyek segítik az embereket, vállalkozásokat, különböző szervezeteket az információ kezelésében.” (Chelbezan Csilla Tímea (2011)).

Az irodalom az IKT-t 2 fő csoportra osztja:

- „Alaptechnológiák, amelyek minden olyan eszközt magukba foglalnak, ami a számítógép vagy a hozzá csatlakoztatható perifériák valamelyike lehet, valamint minden olyan tevékenység, amit ezeken az eszközökön végzünk.” Ilyen például, a laptop, személyi számítógép, vagy a nyomtató.” (Chelbezan Csilla Tímea 2011)
- „Hálózati technológiák, ami a legújabb felfogás szerint minden olyan technológia, ami összekapcsolja az embereket és szervezeteket és lehetővé teszi a kommunikációt és az információ elosztását.” (Chelbezan Csilla Tímea 2011) Ide tartozik minden hálózati technológia amely összekapcsolja a hagyományos IKT eszközöket.

A másik fontos dolog a tanulmányban a témát tekintve, az az IKT szerepe a tanulásban akadályozott tanulók oktatásában. A kutatás azt a konklúziót vonta le, hogy az IKT tanítási alkalmazása ritka a tanulásban akadályozottak, illetve enyhe értelmi fogyatékosok oktatásában. Inkább terápiás, rehabilitációs segédeszközként van jelen a gyógypedagógia ezen szakterületein. Az IKT eszközök terápiás/ segítő technológia szerű megközelítésre szükség van, hiszen a sajátos nevelési igényű tanulók, gyermekek digitális kompetencia fejlesztése fontos. Azonban a szerző olyan tapasztalatokról számol be, ahol a gyógypedagógusok negatív előítélettel közelítik meg az IKT eszközök használatát, vagy beépítését oktatásukba/fejlesztésükbe.

A tanulmány kiemeli azokat a módszereket, speciális eszközöket, valamint tartalmakat, az IKT-n belül, amelyek nagy segítséget tudnak nyújtani a tanulásban akadályozott tanulók számára. Ilyenek például:

- Multimédia elemek: multimodális érzékelési lehetőségek amelyek lehetővé teszik az egyén számára azt, hogy több érzékszerve legyen aktív. Ezek a tartalmak a szövegértési problémákkal küzdő tanulók számára is hasznosak lehetnek.
- Speciális billentyűzet, ami betűk helyet jeleket tartalmaz.
- „Beszédfelismerő programok, helyesírás ellenőrző és értelmező szótárprogramok: „Szövegszerkesztő programok beépített támogatási szolgáltatásokkal, mint pl. helyesírás ellenőrző, értelmező szótár, fogalomtár, hangos visszacsatolás, nagy segítségükre van a tanulásban akadályozottaknak, az írás elsajátításában. Egy helyesírás ellenőrző nagy segítséget jelent diszlexiások esetében.” (Chelbezan Csilla Tímea (2011).
- Szófelismerő beviteli technikák: Például diszgráfias tanulók esetében, egy olyan szövegszerkesztő program, amely egész szavak és jelek bevitelére képes, motiválja őket az írás

kezdeményezésében. • Betanító, begyakorlást segítő programok • Értékelési programok: Különböző értékelési és teszt szoftverek segítségével, a pedagógusok megállapíthatják, a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit” Chelbezan Csilla Tímea (2011).

Berényi Zoltánné (2021) tanulmánya, egy falusi integrált iskolában kívánja szemléltetni a megvalósított innovációkat. Az említett iskola pedagógusai, elkészítették a tankönyvek szövegének könnyebben értelmezhető változatát, és a tanórák alatt ez egy differenciálásra alkalmas eszközzé vált. Ennek egyik eredménye az lett, hogy a tanórákon kívüli fejlesztések helyett, a fókusz a könnyen érthető oktatási anyagra került. A szerző beszámol kezdetleges tapasztalatairól is, miszerint amikor elkészítettek a csoporttársaival egy természettudományos tárgy anyagának egy könnyen érthető változatát, a gyakorlatban nagy sikere volt a tanulásban akadályozott tanulók körében, mivel az, hogy megértették, amit olvasnak, sikerélményként hatott. 2017-ben a szerző több könnyen érthető kiadványt is készített, és a pedagógus kollégák bevonása is megvalósult.

Az iskola, amit a szerző bemutat, többnyire a szegényebb társadalmi rétegek iskolája. A szülőknek nincs anyagilag módjuk arra, hogy a 20 km-re lévő szegregált intézménybe biztosítsák gyermekük oktatását. A 202 tanulóból, amit az iskola számlál 33 fő küzd beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel. 28 fő pedig sajátos nevelési igényű tanuló, akik közül van egy mozgássérült, letten pedig tanulásban akadályozottak. Az iskolában egyébként, részleges integráció valósul meg, amit érdekesnek is találok. Ez annyit jelent, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók, csak bizonyos tanórákon vesznek részt együtt a többségi diákokkal. Ilyen órák például a készségtantárgyak. Az intézményben vannak olyan tanulók is, akik eltérő tanterv szerint haladnak. Ők gyógypedagógus szakembertől, heti 8 órában tanulnak, évfolyamonként. Itt főként az új ismeretek átadása a cél, a rehabilitációs és habilitációs folyamatok (egészségügyi, pedagógiai) pedig délutáni időpontban valósulnak meg. Az iskolában két gyógypedagógus dolgozik. Az integrált órákon, amikor az ép tanulók a sajátos nevelési igényű diákokkal együtt tanulnak, a szaktanárok differenciálnak a tanítási folyamatokban. Ezt mindig egy előzetes egyeztetés előzi meg a szaktanár és a gyógypedagógus részéről.

A szerző a könnyen érthető oktatási segédanyagok keletkezését is bemutatja egy fejezetben. Az első ilyen anyag, az *Anyagok a környezetünkben* című oktatási segédanyag volt, viszont az ezt követő segédanyag már önállóan készült: Radnóti Miklós élete és a „Nem tudhatom” című versének elemzése könnyen érthetően. A vers eredeti formájában került bele az elemzése, a szerző szerint, a verset nem érdemes könnyen érthető nyelvi szintre

formálni, hiszen elveszítené igazi célját. Ezt én is osztom. Verselemzésnél inkább a vers értelmezésének formáját, lehet könnyíteni. A segédanyag felhasználását követően, sikerről számolt be a szaktanár. Ezután egy magyar nyelv és irodalom szakos tanárral való közös munka eredménye lett a magyar szókincs témakört átfogó könnyen érthető segédanyag. A lényeges információkat a két kolléga közösen fogalmazta és beszélte meg, a magyar nyelv témakörében annak tekintetében, mi lehet életszerű egy 8. évfolyamos SNI tanulónak a tananyagból. Ezt követően, pedig a szerző átírta a szöveget, és megszületett egy újabb segédanyag. Ezután létrejött a Tóthék és a Tündér Lala szintén könnyen érthető változata, ahol tanulók már önmaguk fogalmazták meg az igényüket a könnyen érthető változatra.

Továbbá szintén szerző munkája az alábbi tananyagrészek könnyen érthető változata:

- A farkasok (plusz hozzá tartozó feladatlap)
- A világ az 1920-as és 1930-as években, illetve A második világháború utáni történelem (segédanyag)
- Az óceánok és tengerek segédanyag
- Testünk és egészségünk, témakörhöz tartozó feladatlap
- 5.évfolyamos történelemtankönyv

Ezen oktatási segédanyagok használatának tapasztalatáról is kapunk egy összegzést a tanulmányban.

A szerző az innovációs folyamatban résztvevő kollégáival beszélgetett a tapasztalatokról, valamint óralátogatás keretében vont le tapasztalatokat, ahol a könnyen érthető segédanyagokat alkalmazták. A konklúzió, a szaktanárok és a szerző szerint is, hogy növeli az integráció hatékonyságát a nevelés-oktatásban, a partnerség, a közös gondolkodás, és nem utolsósorban az együttműködés. További tapasztalat, hogy a szaktanárok elmondása szerint, a könnyen érthető oktatási segédanyagok alkalmazása motiváltta a tanulókat. Pozitívan változott az olvasásához való hozzáállás, valamint az aktivitás is megnövekedett. Ezen kívül az integrált oktatás keretein belül az SNI tanulók a frontális munkában is tevékenyebben voltak. A megértésben, és memorizálásban is szintén fejlődés történt. Elmondható tehát, hogy számos pozitív hozadéka volt az innovációnak a gyakorlatban.

A számonkérés esetében sem alakult ez máshogy. A könnyen érthetően szerkesztett dolgozat sikeresebbnek és eredményesebbnek bizonyult a szaktanárok elmondása alapján.

A szakirodalom áttekintése után, összességében azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a könnyen érthető oktatási segédanyagok jól beilleszthetők az intézmény integrált nevelésébe, oktatásában.

3. Hipotézisek

A szakirodalomra támaszkodva, annak főbb megállapításait és információit figyelembe véve, a hipotéziseim a következők:

H1: Az IKT eszközök használata a gyógypedagógiai fejlesztést segíti.

H2: A kreatív innovációs módszerek eredményesen alkalmazhatók az alsó tagozatos SNI tanulók oktatásában.

H3: Vannak olyan innovatív IKT eszközök, amelyek motiválóan hatnak a sajátos nevelési igényű, alsós tanulók ismeretszajátítására.

4. Kutatás

Kutatási módszereimet a hipotéziseim igazolására vagy elvetésére, a feltett hipotézisek ismeretében választottam meg. Használni fogok kérdőívet és interjút is. A vizsgálatom egyik részét, az interjút, a Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola és EGYMI-ben végeztem el. Itt alsó osztályos SNI-s tanulókkal készítettem interjút, illetve az itt dolgozó gyógypedagógusok is kitöltötték a kérdőívem, ami olyan szakemberek felé irányult, akik alsó osztályos SNI tanulókkal dolgoznak.

Tanulók kikérdezése – Kérdőív 1

Az említett interjút, tíz alsós SNI tanulóval valósítottam meg az iskolában. Jellemzően 2-3 fős csoportokkal végeztem a beszélgetést az interjún. A tanulók 3. és 4. osztályos tanulók voltak vegyesen.

Az kérdések fókuszai az alábbiak voltak (1. számú melléklet):

- Az IKT eszközök segítik a tanulást.
- A hagyományos és az IKT eszközök hatékonyságának az összehasonlítása.
- A kreatív elemek hatékonysága, motiváló ereje a tanórán.
- Az IKT eszközök kedveltsége.

A kérdésekre, amelyek megválaszolásába tíz tanulót tudtam bevonni, az alábbi válaszokat kaptam:

Kérdés1: Ha az órán használtok IKT eszközöket, jobban megérted az anyagot?

A tanulók úgy vélik, hogy jobban megértik-e a tanuló az adott anyagot, ha azt IKT eszköz segítségével adják át, tíz válaszból nyolc igen lett, a maradék kettő pedig nem érez különbséget, se negatív, se pozitív irányban. Úgy gondolom, kijelenthetem, hogy ezen válaszok alapján, az IKT eszközök alkalmazása az SNI-s tanulók oktatásában, nevelésében, fejlesztésében kifejezetten eredményes, és az alkalmazása hatékony.

Kérdés2: Mit szerettek jobban, ha hagyományos eszközökkel dolgoztok, vagy azt, ha IKT eszközzel tanultok?

A második kérdés, miszerint a tanulók mit preferálnak, a hagyományos, vagy az IKT eszközöket, a válaszok döntő többsége az IKT eszközök használatára esett, pontosabban 8 választotta az előbb említett eszközt, és 2 tanuló a hagyományosat.

Kérdés 3-4: Hogy érzed magad (Jobb-e a tanulás) ha kreatív elemekkel dolgozhatsz?

A harmadik kérdés elkanyarodik a kreatív eszközök irányába. A válaszokból következtetve, a kreatív elemek alkalmazása a tanulási, nevelési és fejlesztési folyamatokban, a tanulók részéről népszerűbb, és hatékonyabbnak ítélik, mint az IKT eszközöket. A 10 válaszból, mindössze egy volt semleges jellegű.

Kérdés 5: Várod az olyan órákat ahol kreatív elemekkel dolgozhatsz?

A negyedik kérdés az előzőhöz kapcsolódik. A tanulók válaszából egyértelmű, hogy a kreatív elemek alkalmazása, motiválja őket, és önbizalmat ad számukra, valamint a közérzetüket is javítja, ezt a következő kérdésre adott válasz is alátámasztja, hiszen a 10 megkérdezett tanuló közül, mindenki igennel válaszolt arra, hogy várja-e az olyan jellegű órákat, ahol kreatív elemekkel tanulhatnak. Egy kis eltéréssel ugyanez vonatkozik a hatodik kérdés válaszára is, az IKT eszközök motiválóan hatnak a tanulókra a válaszok alapján, hiszen 8-an lelkesen válaszoltak igennel, várják az olyan alkalmakat, ahol ezzel tanulhatnak, egy tanuló is inkább az igenre hajlott, és csak egyetlen tanuló vélte közömbösnek a témát.

Kérdés 6-7: Várod az olyan órákat/jobban érzed magad, ahol IKT eszközt használhatsz az órán?

Az utolsó kérdés, miszerint jobban érzik-e magukat a tanulók, ha IKT eszközökkel dolgoznak, a válaszok pontosan ugyanilyenek voltak, és ugyanilyen arányban oszlottak meg, mint az előző kérdés válaszáinál. A válaszadók 70% szereti várja, az IKT eszközökkel színesített tanórát, míg kettő gyerek nem értékeli sem pozitívan sem negatívan az ilyen eszközök használatát.

Amint a válaszokból az látszik is, a tanulók többségének szilárd véleménye volt az eszközök és módszerek használatáról.

Pedagógusok kikérdezése – kérdőív 2

Ezen kérdőív olyan gyógypedagógusokat célozott meg, akik alsós osztályos SNI tanulókkal dolgoznak. A kérdőívem 7 db kérdésből állt,- amit 9 fő gyógypedagógus töltött ki- amik az alábbiak voltak (1. táblázat):

Kérdés 1: Észrevette-e, hogy IKT eszközök használata esetében, hatékonyabb az oktatás és a nevelés?

1. táblázat: A pedagógusok véleménye az IKT eszközök használatának az eredményességéről

VÁLASZ	MENNYISÉG	ARÁNY
Igen	2	22.2%
igen	2	22.2%
Igen, szerintem hatékonyabb ezen eszközök használatával az oktatás.	1	11.1%
Igen, sokkal hatékonyabb az oktatás.	1	11.1%
igen, észre.	1	11.1%
Igen	1	11.1%
Ige, a kellő arányok betartásával	1	11.1%

Mint azt a táblázat mutatja, a kitöltők válasza ebben a kérdésben meglehetősen egyhangú igen, tehát az innovatív IKT eszközöket alkalmazó gyógypedagógusok tapasztalatai alapján az alsós SNI tanulók oktatása, nevelése, hatékonyabb ezen eszköz alkalmazásával.

Kérdés 2: Milyen gyakran használ ilyen elemeket? Le tudta-e mérni, melyik tantárgyban a legeredményesebb ha használja az IKT eszközöket (2. táblázat)?

2. táblázat: Az IKT eszközök használatának a gyakorisága

VÁLASZ	MENNYISÉG	ARÁNY
Naponta	2	22.2%
naponta	2	22.2%
Minden órán	1	11.1%
Heti rendszerességgel használom.	1	11.1%
Hetente több alkalommal használom.	1	11.1%
Hetente	1	11.1%
gyakran	1	11.1%

Az IKT eszközök alkalmazásának gyakorisága az alsós SNI tanulók körében már megosztottabb válaszokat mutat. A 9 kitöltő gyógypedagógus közül, 5 szakember használja naponta az IKT eszközöket, és 3 gyógypedagógus válaszolta azt, hogy hetente alkalmazza. A válaszok azt mutatják, hogy eredményesebbé teszi az oktatást, hiszen az alkalmazása gyakori a gyógypedagógusok körében.

Kérdés 3: Várják-e a tanulók az olyan órákat, ahol kreatív elemekkel dolgozhatnak (3. táblázat)?

3. táblázat: A tanulók IKT eszköz kedveltsége

VÁLASZ	MENNYISÉG	ARÁNY
Nem mértem, magyar, matek, környezet	1	10%
Minden	1	10%
Matematika.	1	10%
Matematika	1	10%
matematika	1	10%
Matek, jobban lehet szemléltetni	1	10%
Környezetismeret és matematika tantárgyakban a legeredményesebb, de a többi tárgyban is mérhető eredménye van.	1	10%

Tantárgyak tekintetében a válaszadók legjellemzőbb válasza a matematika volt egyértelműen, ezután következett a környezetismeret. A válaszokból arra a következtetésre jutottam, hogy olyan tantárgyakban lehet eredményesebben használni az innovatív IKT eszközöket, ahol a szemléltetés nehezebb hagyományos eszközökkel, vagy IKT eszközökkel sokkal egyszerűbb.

Kérdés 4: Lelkesebbek-e a gyerekek a tanórákon, ha ilyen eszközök jelennek meg (4. táblázat)?

4. táblázat: A tanulók IKT eszköz iránti lelkesedése

VÁLASZ	MENNYISÉG	ARÁNY
Igen	9	100%
Nem	0	0%

A kérdőívben szereplő válaszok korrelálnak az interjúban elhangzott válaszokkal, hiszen ez az eredmény is azt mutatja, hogy a kreatív eszközök használata a tanórákon motiválóan hat a tanulókra.

Kérdés 5: Több-e a gyermekek sikerélménye, ha kreatív elemekkel dolgozhatnak megfigyelései szerint (5. táblázat)?

5. táblázat: A kreatív elemek okozta sikerélmény

VÁLASZ	MENNYISÉG	ARÁNY
Igen	9	100%
Nem	0	0%

A hatodik kérdésre egyoldalúan 9 db igen érkezett válaszként. Az, hogy a gyógypedagógusok úgy tapasztalják, hogy a kreatív elemek alkalmazása növeli az SNI tanulók sikerélményét, ezekből az eredményekből egyértelmű, tehát alkalmazásának hatékonysága, sikeressége megalapozott.

Kérdés 6: Tudják-e kezelni a tanulók az IKT eszközöket (6. táblázat)?

6. táblázat: Az IKT eszközök kezeléséhez való tanulói hozzáértés

VÁLASZ	MENNYISÉG	ARÁNY
Igen	6	66.7%
Részben igen	3	33.3%
Nem	0	0%

Ahhoz, hogy az innovatív IKT eszközök alkalmazása sikeres legyen az alsó osztályos SNI tanulók nevelésében, oktatásában, elengedhetetlen, hogy a tanulók is tudják kezelni az aktuális IKT eszközöket, éppen ezért tartottam fontosnak a kérdőívem 7. kérdését. Mivel már a mindennapi életünk része az okos telefon, a számítógép, laptop, tablet, így a fiatal generáció ebbe a világba születik. Ezt az is mutatja, hogy egyetlen olyan válasz sem érkezett a fentebb látható kérdésre, hogy a tanulók nem tudják kezelni az IKT eszközöket.

Kérdés 7: Motiváltabbá teszi-e a munkájukat az órákon az IKT elemek használata (7. táblázat)?

7. táblázat: Az IKT eszközök motiváló hatása

VÁLASZ	MENNYISÉG	ARÁNY
Igen	9	100%
Nem	0	0%

5. Következtetés, összegzés

A szakdolgozatom központi kérdése az volt, hogy milyen pedagógiai innovációk vannak jelen a gyógypedagógiában. A szakirodalmi áttekintése során, azt a következtetést vontam le, hogy a pedagógiai innovációk közül az IKT eszközök azok, amelyek a leggyakrabban használatosak a gyógypedagógiában, közülük is elsősorban azok, amelyek használatát a pedagógusok könnyen elsajátítják, így ezek az eszközök a mindennapok oktatási eszközeivé válnak.

A szakirodalomra támaszkodva, annak főbb megállapításait és információit figyelembe véve, a hipotéziseim a következők voltak:

H1: Az IKT eszközök használata a gyógypedagógiai fejlesztést segíti.

H2: A kreatív innovációs módszerek eredményesen alkalmazhatók az alsó tagozatos SNI tanulók oktatásában.

H3: Vannak olyan innovatív IKT eszközök, amelyek motiválóan hatnak a sajátos nevelési igényű, alsó tagozatos tanulók ismeretsajátítására.

Hipotéziseim igazolására vagy éppen elvetésére kérdőívet használtam mind a tanulók, mind a pedagógusok válaszainak a feltárására. A kérdőívek elemzése eredményeként megállapítom, hogy hipotéziseim beigazolódtak, azaz, mindegyik feltevés igazolást nyert.

Mint kiderült, az informatikai, technikai eszközök széles körben elterjedtek, a mindennapok tanulását megsegítő eszközökké váltak, amelyek sikeresen alkalmazhatóak az oktatásban, nevelésben, így a gyógypedagógiában fontos, személyre szabott fejlesztésben is.

Az IKT eszközök tekintetében, a sajátos nevelési igényű tanulókkal való munka során, azt kutattam, hogy a gyógypedagógusok, az innovatív IKT eszközöket az oktatás melyik területén és milyen gyakran alkalmazzák. Mint a kutatásom eredményeiből kiderült, a használata gyakori, napi szintű.

A kérdésekre kapott válaszok ismeretében azt is megállapítom, hogy az oktatásban használt innovatív elemek jelentősen javítják a sajátos nevelési igényű tanulók munkáját, illetve a gyógypedagógusok eszköztárát, így ezek az eszközök hatékonyan alkalmazhatók a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában, nevelésében.

A kutatásom két csoport kikérdezésére fókuszált: egyrészt a gyógypedagógusok tapasztalatainak az összegyűjtését tartottam elengedhetetlennek, másrészt a sajátos nevelési igényű tanulóktól vártam választ a kérdéseimre. Azt reméltem, hogy a válaszok átfogó képet nyújtanak az innovatív elemek – azaz az IKT eszközök – használatáról, alkalmazásáról, azok gyakoriságáról, kedveltségéről. Mind a tanulók, mind a pedagógusok válaszaiból kiderült, hogy az IKT eszközök – mint például az okos tábla, laptop, vagy számítógép – használata a sajátos nevelési igényű tanulók számára motiváló, érdekes vagyis többségük szívesebben tanul a segítségükkel, mint nélkülük.

A vizsgált célcsoport válaszaiból az is kiderült, hogy az alsó osztályos tanulók, az IKT eszközöket ismerik, szívesen tanulnak a segítségükkel. Az eszközök alkalmazásával érdekesebb számukra a tanóra, úgy érzik, hogy élményszerű, izgalmas ismeretsajátításban van részük. Azt is jellemző, hogy játéknak vélik az IKT eszközökkel való foglalkozást, amely motiválóan hat rájuk.

Meglátásom szerint az innovatív IKT eszközök hatékonyak a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában. Ösztönzően hat az ismeretsajátításra, javítja a tanuláshoz való hozzáállást, tanulási kedvet.

Vizsgáltam a kreatív eszközök alkalmazását is abban a tekintetben, hogy a gyógypedagógusok milyen eredményességgel tudják használni ezeket az eszközöket. Megállapítom, hogy a kreatív elemek, eszközök alkalmazása egyértelműen növeli a motivációt a sajátos nevelési igényű tanulók tekintetében és lehetővé teszi, hogy a saját tempójukban haladhassanak anélkül, hogy úgy éreznék, hogy nagy nyomás helyezkedik rájuk. Arra a következtetésre jutottam, hogy az innovatív kreatív elemek az SNI tanulók oktatásában, nevelésében, fejlesztésében, számos pozitív hatással bírnak. A kreatív elemekhez kapcsolódik a játékosabb légkör, és a színesebb, élménydúsabbá varázsolt tanóra. Tapasztalatom szerint, az IKT eszközökkel ellentétben, ezek az eszközök kevésbé elterjedtek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában, nevelésében, ellenben a személyre szabott fejlesztésben markánsan jelen vannak. Véleményem szerint, érdemes a közismereti tantárgyak tanítási folyamatába is beilleszteni nagyobb mértékben ezeket az innovatív kreatív elemeket azért, hogy a szemléltetés és szemléletesség eredményeképpen, könnyebben érhetőek legyenek a magyarázatok, gyorsabb legyen az ismeretsajátítás és növekedjen az egyes tantárgyak iránti szeretet. Mindez kiváló segítő eszköz az egyes tantárgyak, anyagrészek elsajátításában, vagyis, összességében a

gyógypedagógusoknak a sajátos nevelési igényű tanulók fejlődéséért végzett munkájuk eredményességében.

Summary

The central question of my thesis was to explore the pedagogical innovations present in special education. Through the literature review, I concluded that there is a significant presence of pedagogical innovations in special education, particularly those initiated by educators. With the proliferation of information and communication technology tools, these devices have become part of everyday life and have found their way into education, teaching, and development. During my work with students with special educational needs, I was particularly interested in how frequently special educators use innovative ICT tools and in which areas they dominate. As my research findings revealed, their usage is quite frequent and widespread. During the preparation of my thesis, I concluded that the aforementioned innovative element significantly enhances the work of students with special educational needs and enriches the toolkit of special educators. It can be effectively applied in the education and upbringing of these students. My research approached the question from two perspectives: on one hand, I considered the experiences of special educators essential, and on the other hand, those of students with special educational needs. I believe that we can gain a comprehensive understanding of the application of innovative elements, in this case, ICT tools, by examining a wide range of perspectives. The use of ICT tools, such as smart boards, laptops, or computers, is intriguing for students with special educational needs, and they prefer them to a greater extent than traditional tools. The reason for this raises an interesting question, but I believe that my target group, lower-grade students, identify ICT tools as familiar elements since they are part of their daily lives in some form. Additionally, it can provide them with a more engaging learning experience through visualization or play. Although innovative ICT tools have become widespread, I believe it is worth placing greater emphasis on their use and application in the education, upbringing, and development of students with special educational needs, as they evidently improve the learning processes of these students. As another innovative element, I examined the use of creative tools from both the perspective of students and special educators. The application of creative elements and tools clearly enhances motivation from the perspective of students with special educational needs, allowing them to progress at their own pace without feeling undue pressure. I concluded that innovative creative elements have numerous positive effects on the education, upbringing, and

development of students with special educational needs. The incorporation of creative elements fosters a more playful atmosphere and can make the work of special educators more colorful, as well as enrich the learning processes of students. In contrast to ICT tools, based on my experiences, the use of creative tools and elements is less widespread in the education, upbringing, and development of students with special educational needs. However, I believe it deserves significant attention. In my opinion, it might be worthwhile to integrate innovative creative elements more extensively into the teaching process of general subjects as well, to facilitate easier understanding of specific subjects or topics, and to enhance visualization. I believe it could be an excellent tool for special educators in the education, upbringing, and, of course, development of students with special educational needs.

Irodalomjegyzék

1. Albert, T. (2009). Tanulásban akadályozott gyermekek képességfejlesztése kreatív tevékenységek által. Győr: Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar Neveléstudományi Intézet Gyógypedagógiai Intézeti Tanszék.
2. Berényi, Z. (2021). A könnyen érthető kommunikáció mint innováció megjelenése az integrált nevelési-oktatási folyamatban.
3. Chelbezan , C. T. (2011). Gyógypedagógusok és többségi pedagógusok IKT használata.
4. Dr. Papp , G., & Faragóné Bircsák, M. (2005). Módszertani Intézményi Útmutató a tanulásban akadályozott gyermekeket befogadó iskolák számára.
5. Fazekas, Á., Halász, G., & Horváth, L. (dátum nélk.). Innovációk és innovációs folyamatok a magyar oktatási rendszerben. PPK, Felsőoktatás- és Innovációkutató Csoport .
6. Hideg, G., Simándi, S., & Virág , I. (2020). *Prevenció, intervenció és kompenzáció*. Budapest: Debreceni Egyetemi Kiadó.
7. Lajos, P., & László, H. (2023). How do bottom-up innovations spread between schools and districts? An actor-container model of educational innovation diffusion . Institute of Education, ELTE Eötvös Loránd University , Hungary Budapest.
8. Márkus, E., & Katona, N. (2020). Hogyan támogassuk az intellektuális képességzavart mutató gyermekeket?
9. Pappházy, É. (2006). Inkluzív nevelés Ajánlások tanulásban akadályozott gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák. Budapest: sulINova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht. .
10. Polónyi, I. (2018). A magyar innováció nemzetközi összehasonlításban. Debreceni Egyetem, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet.

Mellékletek

1. számú melléklet

Kérdőív tanulók részére

1. Ha az órán használtok IKT eszközöket, jobban megérted az anyagot?
2. Mit szerettek jobban, ha hagyományos eszközökkel dolgoztok, vagy azt, ha IKT eszközzel tanultok?
3. Jobban megy a tanulás, ha kreatív elemekkel dolgozhatsz?
4. Hogy érzed magad ha kreatív elemekkel dolgozhatsz?
5. Várod az olyan órákat ahol kreatív elemekkel dolgozhatsz?
6. Várod az olyan alkalmakat, ahol IKT eszközt használhatsz az órán?
7. Jobban érzed magad, ha ilyen eszközzel dolgozhatsz?

2. számú melléklet

Kérdőív pedagógusok részére

1. Észrevette-e, hogy IKT eszközök használata esetében, hatékonyabb az oktatás és a nevelés?
2. Milyen gyakran használ ilyen elemeket? Le tudta-e mérni, melyik tantárgyban a legeredményesebb ha használja az IKT eszközöket?
3. Várják-e a tanulók az olyan órákat, ahol kreatív elemekkel dolgozhatnak?
4. Lelkesebbek-e a gyerekek a tanórákon, ha ilyen eszközök jelennek meg?
5. Több-e a gyermekek sikerélménye, ha kreatív elemekkel dolgozhatnak megfigyelései szerint?
6. Tudják-e kezelni a tanulók az IKT eszközöket?
7. Motiváltabbá teszi-e a munkájukat az órákon az IKT elemek használata?